

بسمه تعالی

جناب آقای محمدعلی خراسانی - ریاست محترم اتحادیه کشوری فروشگاههای زنجیره ای
موضوع: اعتراض برخی از اتاقهای اصناف و اتحادیههای استانی نسبت به توسعه فروشگاههای زنجیره ای

با سلام؛

احتراماً، بازگشت به نامه شماره ۲۸۳۹۶ - ۱۰۰ - ۰۵ مورخ ۱۴۰۵/۰۲/۰۲ در خصوص بررسی اعتراض برخی از اتاقهای اصناف و اتحادیههای استانی نسبت به توسعه فروشگاههای زنجیره ای در شهرهای کم جمعیت، مراتب زیر جهت استحضار به حضور ایفاد می گردد:

۱. مغایرت محدودیت های جغرافیایی با اصول آزادی تجارت و فقه اسلامی:

از منظر فقه امامیه و مباحث مطروحه در کتاب شریف مکاسب (شیخ انصاری)، اصل بر «آزادی تجارت» و «تجارت عن تراض» (آیه ۲۹ سوره نساء) است و ایجاد انحصار یا منع افراد از کسب و کار مشروع به بهانه رقابت، فاقد وجاهت شرعی است. قاعده «لا ضرر»، شامل ضررهای ناشی از رقابت های سالم تجاری که موجب منفعت عامه (مصرف کنندگان) می شود، نمی گردد. همچنین ماده ۱۰ و اصل آزادی اراده در قانون مدنی، حق توسعه کسب و کار را برای اشخاص حقوقی تضمین نموده است.

در فقه امامیه اصل اولیه در معاملات، اصل «اباحه و صحت معاملات» است. مطابق مباحث مطرح شده در کتاب «المکاسب»، در باب مکاسب محرمه تصریح شده است که اصل در معاملات، جواز و صحت است مگر آنکه دلیل شرعی بر حرمت یا بطلان آن وجود داشته باشد.

بر اساس اصل فقهی "الأصل فی المعاملات الصحة والإباحة" ما لم یرد دلیل علی المنع"، هرگونه فعالیت اقتصادی از جمله خرید، فروش، توزیع کالا و ایجاد ساختارهای مختلف تجاری، مادامی که مشتمل بر عناوین محرمه ای نظیر غرر، ربا، احتکار، تدلیس یا اکل مال به باطل نباشد، مشروع و مجاز تلقی می شود. فعالیت فروشگاههای زنجیره ای در قالب خرید و فروش کالا، از مصادیق بیع صحیح بوده و در چارچوب معاملات متعارف بازار انجام می شود و در فقه امامیه نیز منعی نسبت به ساختارهای سازمانی توزیع کالا وجود ندارد. قراردادهای تجاری، قراردادهای خرید کالا از تولیدکنندگان، اجاره یا تملک محل کسب و قراردادهای استخدامی که همگی در چارچوب مقررات قانون مدنی و سایر قوانین جاری منعقد می شوند و از حیث حقوقی معتبر و نافذ محسوب می گردند. بنابراین ایجاد محدودیت برای یک قالب خاص از فعالیت اقتصادی، بدون وجود حکم قانونی صریح، با اصل حاکمیت اراده و آزادی قراردادها در حقوق مدنی سازگار

نخواهد بود.

۲. مغایرت با قوانین ضد انحصار و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی:

مستند به فصل نهم قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ (بند ۴ شق ط ماده ۴۵)، هرگونه اقدامی که منجر به اختلال در رقابت، ایجاد انحصار یا محدود کردن ورود اشخاص به بازار شود، صراحتاً ممنوع است. ممانعت از حضور فروشگاه‌های زنجیره‌ای در شهرهای کم جمعیت، مصداق بارز «تقسیم بازار» و «محروم کردن مصرف‌کنندگان از دسترسی به کالا با قیمت رقابتی» بوده که از مصادیق رویه‌های ضد رقابتی محسوب می‌گردد.

در قوانین برنامه‌های توسعه کشور نیز بر تسهیل محیط کسب و کار، ارتقای نظام توزیع کالا و رفع موانع فعالیت اقتصادی تأکید شده است. ماده ۴۷ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، سیاست‌های مرتبط با اصلاح نظام توزیع کالا و خدمات و توسعه شبکه‌های کارآمد توزیع مورد توجه قرار گرفته است. همچنین در قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، دولت مکلف شده است در جهت بهبود فضای کسب و کار، کاهش موانع فعالیت اقتصادی و تقویت رقابت در بازار اقدام نماید. بنابراین رویکرد کلی قوانین برنامه‌ای کشور، حرکت به سمت تسهیل فعالیت‌های اقتصادی و توسعه سازوکارهای کارآمد توزیع بوده و ایجاد محدودیت‌های غیرمستند بر فعالیت یک گروه از فعالان اقتصادی با روح حاکم بر این قوانین سازگار نخواهد بود.

در قوانین برنامه‌های پنج‌ساله توسعه کشور (از جمله مواد ۴، ۵ و ۱۵ قانون برنامه هفتم توسعه)، بر لزوم «جلب مشارکت بخش خصوصی»، «گسترش شبکه توزیع»، «جلوگیری از قاچاق کالا» و «رعایت حقوق مصرف‌کننده» تأکید شده است. فروشگاه‌های زنجیره‌ای با دارا بودن صندوق‌های مکانیزه، پرداخت شفاف مالیات بر ارزش افزوده و عرضه مستقیم کالا، بازوهای اجرایی حاکمیت در تحقق این اهداف کلان اقتصادی هستند و محدود کردن آن‌ها به معنای بازگشت به شبکه‌های سنتی، غیرشفاف و تورم‌زا است.

مطابق تبصره ۲ ماده ۷ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن، مراجع صدور مجوز کسب و کار (از جمله اتحادیه‌ها و اتاق‌های اصناف) به هیچ وجه حق ندارند به دلیل «اشباع بازار» یا «محدودیت‌های جمعیتی و جغرافیایی» از صدور مجوز یا اجازه تأسیس شعبه جدید امتناع ورزند. بنابراین، اعتراض اصناف شهرستان‌ها فاقد محمل قانونی است.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

با عنایت به مستندات فوق، اعتراضات مطروحه از سوی اتاق‌های اصناف شهرستانی، ریشه در تعارض منافع داشته و فاقد هرگونه مبنای شرعی (قواعد فقهی معاملات) و قانونی (قوانین رقابت و تجارت) می‌باشد.

تاریخ:

شماره: ۱۴۰۵/۰۲/۱۹

پیوست:
۶۲۹/۱۳۶۴۰۳

لذا از آن اتحادیه محترم تقاضا می‌شود، با اتکا به این مستندات متقن حقوقی، از طریق رایزنی با هیأت عالی نظارت بر سازمان‌های صنفی، شورای رقابت و کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، ضمن صیانت از حقوق حقه سرمایه‌گذاران این بخش، مانع از تصویب هرگونه بخشنامه یا رویه غیرقانونی مبنی بر محدودیت توسعه شعب در سراسر کشور گردند.

